

существование города как такового отличается от простой множественности независимых домов. Здесь целое не просто сумма своих частей. Это своего рода самостоятельный организм» [6, с. 470]. Целостность города и наличие в нем особой социальной общности, социума, - важнейшие источники субъектности города. Но к числу этих источников относится и наличие у населения города многообразных потребностей, с удовлетворением которых связаны разнообразные функции города.

ЛИТЕРАТУРА

1. Уледов А. К. Духовная жизнь общества. Проблемы методологии исследования / А. К. Уледов. – М.: Мысль, 1980. – 149 с.
2. Межевич М. Н. Социальное развитие и город / М. Н. Межевич. – Л.: Наука, 1979. – С. 150.
3. Горюнова Г. В. Философия города / Г. В. Горюнова. – М. : ФОРУМ : ИНФРА-М, 2014. – 344 с.
4. Муниципальные и региональные процессы в условиях глобализации и европеизации: нем. - рос. проект / Под ред. Г. В. Виткэмпера. – М.: КДУ, 2006. – 456 с.
5. Глейзер Э.. Триумф города. Как наше величайшее изобретение делает нас богаче, умнее, экологичнее, здоровее и счастливее [Текст] / пер. с англ. И. Кушнарева / Э. Глейзер. – М. : Изд-во Института Гайдара, 2014. – 432 с.
6. Маркс К., Энгельс Ф. Соч. Т. 46. Ч. 1.

Радіонова О. М., канд. економ. наук,
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, Україна*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ МІСТА

Розвиток міста є процесом кількісних, якісних та структурних змін в економічному, природному і трудовому потенціалах міста, переходу від одного стану до іншого, формою і тенденцією існування міста в умовах середовища, що змінюється. Причому внутрішні джерела розвитку містяться у самих містах і пов'язуються з протиріччями, які виникають між їхніми «старими» і «новими» елементами – функціями, структурами, окремими суб'єктами господарювання та управління тощо.

Утім, розвиток міста неможливо уявити у вигляді монотонно зростаючої функції. Це складний процес, який характеризується постійними спадами та піднесеннями, що циклічно змінюють один одного. Дослідження життєвого циклу міста (ЖЦМ) та визначення стадій його розвитку тому є найважливішим засобом оцінки стану і перспектив міського піднесення.

Контекстом для аналізу ЖЦМ є урбанізація – становлення міста саме як міста, спосіб життя населення якого відрізняється від способу життя жителів інших, насамперед сільських пунктів. Теорія диференціальної урбанізації в загальному вигляді у ЖЦМ (за Дж. Джиббсом) виокремлює такі

основні стадії (фази) [1]: 1) урбанізація: концентрація населення у містах, коли домінуючу роль відіграють зв'язки центрального міста та його регіону, а основні людські, товарні і фінансові потоки спрямовані у місто; 2) урбанізація – субурбанізація: зростання міст уповільнюється, а зростання населення пригородів/передмість пришвидшується. Покращуються умови життя і сервіс у місті, розширюються можливості ринків праці. Зростає міжрегіональний обмін товарами і послугами; 3) субурбанізація і урбанізація: напрям руху потоків населення і розміщення великих підприємств змінюється від центра до найближчих передмість, а потім до нових територій. Різко зростає взаємодія між урбанізованими ареалами – міграції, дифузія інновацій; 4) дезурбанізація: великі центри, історичні ядра агломерацій втрачають населення, їхні приміські зони, особливо міста починають заповнюватися економічними мігрантами; 5) реурбанізація: пожвавлення центральних міст і оновлення міських центрів. У міське ядро агломерації переселяється освічене, конкурентоспроможне і платоспроможне населення, таке, що часто має кілька помешкань і не має дітей.

Однак процеси урбанізації визначаються багатьма чинниками – економічними, соціально-політичними, етнічними та іншими, які сильно варіюють по території кожної країни і впливають на розвиток міст. На даний факт одним із перших звернув увагу професор Массачусетського технологічного інституту США Дж. Форрестер. Досліджуючи циклічність та динаміку розвитку міських поселень на прикладі м. Бостона, він застосував багаторівневу математичну модель, створену на основі аналізу системних зв'язків між трьома базовими процесами міської динаміки: 1) підприємницької діяльності у місті (до уваги береться життєвий цикл підприємства); 2) будівництва (появи, старіння та зносу житлових будівель у місті); 3) населення міста та його різних категорій (у складі якого виокремлюються менеджери, кваліфіковані і некваліфіковані кадри, зайняті і безробітні)[2]. Ці процеси, на думку Дж. Форрестера, пов'язані між собою так, що відбивають природний характер циклічного розвитку міста.

У подальшому роль економічних чинників міської динаміки (чисельності населення міста) була визнана всіма дослідниками, а сам методологічний підхід дослідження ЖЦМ виявився досить плідним. Так, П. Ореховський, розвиваючи ідеї Дж. Форрестера, засвідчив такі фази ЖЦМ, як інтенсивне зростання, уповільнене зростання, стагнація і занепад, обґрунтувавши для кожної з них взаємозв'язок чисельності населення та його зайнятості (кількості робочих місць) і рівня соціально-економічного розвитку міста [3].

І. Д. Тургель [4] аналізує ЖЦМ за динамікою його соціально-економічного розвитку. На її думку, циклічність розвитку міста є наслідком циклічного розвитку функціональної спеціалізації (галузей міської економіки). Причому локомотивом розвитку міста є містоутворюючі суб'єкти господарювання: їх розвиток іде випереджаючими темпами порівняно з розвитком міста як самостійного суб'єкта господарювання і

розселення. Завершення ж життєвого циклу функціональної спеціалізації стане критичним моментом з точки зору визначення подальших перспектив міського розвитку.

Будь-які зміни соціальної системи, навіть її скорочення, не говорячи вже про функціонування, якщо вони адекватні змінам навколишнього середовища і забезпечують виживання системи в цьому середовищі, повинні розглядатися як її розвиток, або прогрес. І навпаки, неадекватні зовнішньому середовищу кількісні або якісні зміни соціальних систем не можуть розглядатися як розвиток, вони неминуче ведуть до дезорганізації та загибелі системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Российские и мировые тенденции и тренды в сфере развития городов, агломераций и регионов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.glava.perm.ru/upload/pages/1005/Rossijskije_i_mirovyje_tendencii_i_trndy_v_sfere_razvitija_gor.pdf.
2. Форрестер Дж. Динамика развития города : моногр. / Дж. Форрестер. – М. : Прогресс, 1974. – 287 с.
3. Ореховский П. А. Муниципальный менеджмент [Электронный ресурс] / П. А. Ореховский. – М. : МОНФ, 1999. – Режим доступа : http://www.vanconsalt.com/book_124_chapter_4_Glava_2.
4. Тургель И. Д. Теоретико-методологические аспекты исследования жизненного цикла города [Электронный ресурс] / И. Д. Тургель // Научный вестник Уральской академии государственной службы. – 2008. – Вып. № 3 (4). – Режим доступа : <http://www.vestnik.uara.ru/issue/2008/03/14>.
5. Бабаєв В. М. Управління міським господарством: теоретичні та прикладні аспекти : моногр. / В. М. Бабаєв. – Х. : ХарПІ НАДУ, 2004. – 188 с.
6. Begg I. Cities and competitiveness / I. Begg // Urban Studies. – 1999. – Vol. 36. – P. 795-809.
7. Hallin G. Attraction, Competition and Regional Development in Europe / G. Hallin, A. Malmberg // European Urban and Regional Studies. – 1996. – № 3 (4). – P. 323-337.

Садовніков О. К., канд. філос. наук, доц.,
Кочура Л. О., студентка
будівельного факультету

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, Україна*

МОБІЛЬНІСТЬ ЯК РЕАЛІЯ МАЙБУТНЬОГО ІСНУВАННЯ МІСТА

Розвиток глобальних процесів, що простежується в сучасній цивілізації, торкнувся не тільки загальних систем існування людства, як то економіка, фінанси, політика, культура, а й простежується майже на усіх рівнях існування та організації суспільства, яке є урбаністичним або ж тісно пов'язано з розвитком міст. На сучасному етапі місто створює найбільш сприятливі умови задля людського існування та комфортного життя. Звісно